# ศัพท์โบราณในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

Archaic words in the Royal Institute Dictionary

Published in 2011

จุฬาลักษณ์ อุทัยแสน[1] / มิรันตี นาคสวัสดิ์[2] / สุชาดา เจียพงษ์[3]

Julalak Uthaisang[1] / Mirantee Naksawat[2] / Suchada Jiaphong[3]

---

*[1-3] สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก 65000, ประเทศไทย*

*[1-3] Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Society, Pibulsongkram Rajabhat University Phitsanulok 65000, Thailand*

*Corresponding author. Email: suchada.3009@gmail.com*

Received: March 9, 2021

Revised: May 20, 2021

Accepted: August 26, 2021

## Abstract

This article aims to analyze and classify the meaning of archaic words and their social and cultural background. The target archaic words are published in Royal Institute dictionary of the edition 2011. The study found 1,183 archaic words divided into 13 types of meaning classification. The meaning of action was mostly found at 42.94 percent. The next was the meaning of naming at 10.40 percent, the meaning of position at 6.64 percent, the meaning of living thing and place at 3.80 percent, the meaning of royal family name at 2.60 percent, the meaning of plant at 1.35 percent, the meaning of occupation at 1.09, the meaning of body at 0.77 percent, the meaning of food at 0.68, the meaning of music at 0.42 percent and the meaning of color at 0.33, respectively. Whereas the analysis of social and

cultural background revealed that there were 7 categories supporting word meanings: the respect for King as Divine king, Thai social inequality, tradition and rituals, hygiene and sanitation, education and being government officers, lifestyle and Thai currency.

**Keywords:** Royal Institute Dictionary Archaic Words

## บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ และวิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้ศัพท์โบราณ ศึกษาคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ผลการศึกษาพบคำศัพท์โบราณจำนวน 1,183 คำ สามารถจำแนกประเภทความหมายได้ 13 ประเภท ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับกิริยา/อาการ พบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 42.94 รองลงมาได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป ร้อยละ 25.18 รองลงมา ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกสิ่งของ ร้อยละ 10.40 ประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง ร้อยละ 6.64 ประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ร้อยละ 3.80 ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ ร้อยละ 2.60 ประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช ร้อยละ 1.35 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ ร้อยละ 1.09 ประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย ร้อยละ 0.77 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร ร้อยละ 0.68 ประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี ร้อยละ 0.42 และประเภทความหมายเกี่ยวกับสี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ส่วนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมแบ่งได้ 7 ด้าน ได้แก่ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการรับราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

**คำสำคัญ**: พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ศัพท์โบราณ

## บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดสื่อสารกันของมนุษย์ ที่ทำให้มนุษย์สามารถสื่อสารกันแล้วทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ภาษายังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนในสังคมแต่ละสมัย คนในแต่ละสังคมก็จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยสังเกตว่าในพจนานุกรมไทย ยังมีคำศัพท์ที่ไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน หรือเรียกว่าศัพท์โบราณ ทั้งนี้เป็นคำที่มีมาตั้งแต่เก่าก่อนเป็นคำที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันระหว่างมนุษย์ในอดีต เมื่อพิจารณาความหมายของคำศัพท์โบราณ จะพบว่าความหมายสะท้อนสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย สะท้อนให้เห็นว่าในยุคปัจจุบันสื่อมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมทางภาษานั้นเปลี่ยนแปลงไป คำศัพท์โบราณบางคำได้เลิกใช้ไปแล้ว ศัพท์โบราณบางคำนำกลับมาใช้ในงานประพันธ์ นอกจากนี้สภาพสังคมในปัจจุบันมีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีจึงทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงศัพท์ในแต่ละช่วงสมัย และเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่คงที่มนุษย์มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ และปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาศัพท์โบราณที่ปรากฏในพจนานุกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณตลอดจนวิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณในแต่ละประเภท

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) วิเคราะห์การจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

2) วิเคราะห์สังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณ ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

## วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคำในพจนานุกรม

2. การรวบรวมจัดเก็บข้อมูลคำศัพท์โบราณจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 พบศัพท์โบราณ จำนวนทั้งหมด 1,183 คำ

ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน โดยการจำแนกประเภทความหมาย ตามแนวคิดการจำแนกประเภททางความหมาย (Semantic Catagories) ของไนดา (Nida, 1975, p.174)

จัดเรียงข้อมูลตามลำดับประเภท

2. วิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมของศัพท์แต่ละประเภท

ขั้นสรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตารางและค่าร้อยละ
2. เขียนนำเสนอในรูปแบบเล่มรายงานการวิจัยจำนวน 5 บท

## ผลการวิจัย

### การจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ

จากการรวบรวมศัพท์โบราณจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พบจำนวน 1,183 คำสามารถการจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ 13 ประเภท ดังตาราง

**ตารางที่ 1** ร้อยละของการจำแนกประเภทความหมายของศัพท์โบราณ

| ประเภทความหมาย | จำนวนศัพท์โบราณ | ร้อยละ |
|---|---|---|
| กิริยา/อาการ | 508 | 42.94 |
| คำเรียกทั่วไป | 298 | 25.18 |
| สิ่งของ | 123 | 10.40 |
| ตำแหน่ง | 79 | 6.64 |
| สิ่งมีชีวิต | 45 | 3.80 |
| สถานที่ | 45 | 3.80 |
| คำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ | 30 | 2.60 |
| พืช | 16 | 1.35 |
| อาชีพ | 13 | 1.09 |
| ร่างกาย | 9 | 0.77 |
| อาหาร | 8 | 0.68 |
| ดนตรี | 5 | 0.42 |
| สี | 4 | 0.33 |
| รวม 13 ประเภท | 1183 | 100 |

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า คำเรียกกิริยาอาการพบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 41.67 รองลงมาได้แก่ คำเรียกทั่วไป ร้อยละ 24.00 รองลงมาได้แก่ คำเรียกสิ่งของ ตำแหน่ง สิ่งมีชีวิต สถานที่ คำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ อื่นๆ พืช อาชีพ ร่างกาย อาหาร ดนตรี และ สี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ดังตัวอย่างคำศัพท์โบราณในตารางต่อไปนี้

1. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับการกระทำ/อาการ พบจำนวน 493 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 2** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับการกระทำ/อาการ

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กฎ | ก.จดไว้เป็นหลักฐาน (น.3) |
| 2. | ค้อนติง | ก.ทักท้วงแสดงความไม่เห็นด้วย (น.247) |
| 3. | ชัดน้ำ | ก.สาดน้ำในพิธีแต่งงานบ่าวสาว (น.398) |
| 4. | ตั้งแต่ง | ก.ยกขึ้น, สถาปนา (น.483) |
| 5. | เล่นเพลงยาว | ก. ลอบมีจดหมายรักต่อกัน (น.1078) |

2. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป พบจำนวน 284 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 3** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กลางทาสี | น.เรียกหญิงที่มีทุกข์ยาก ชายช่วยไถ่มาเลี้ยงเป็นเมีย (น.79) |
| 2. | กลางนอก | น.เรียกหญิงที่ชายสู่ขอมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยา (น.79) |
| 3. | กลางเมือง | น.เรียกหญิงที่บิดามารดายินยอมยกให้เป็นภรรยาชาย (น.80) |
| 4. | หยั่วเมือง | ว.คำเรียกพระสนมเอกครั้งโบราณ แม่หยั่วเมือง, ยั่วเมือง ก็ว่า (น.1308) |
| 5. | ออเจ้า | ส.คำใช้แทนชื่อผู้ที่เราพูดด้วย, เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 (น.1384) |

2. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ พบจำนวน 30 คำ

**ตารางที่ 4** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกพระมหากษัตริย์/เทพ

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กษัตร | น.พระเจ้าแผ่นดิน, เจ้านาย (น.86) |
| 2. | กำมลาศน์ | น.กมลาสน์ (ผู้มีดอกบัวเป็นที่นั่ง คือพระพรหมณ์) (น.125) |
| 3. | กำมเลศ | น.กมเลศ (พระนารายณ์) (น.125) |
| 4. | กุรุง | น.กรุง (กษัตริย์) (น.137) |
| 5. | ผีเสื้อเมือง | น.พระเชื้อเมือง, เทวดารักษาบ้านเมือง (น.783) |

4. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี พบจำนวน 5 คำ ได้แก่

**ตารางที่ 5** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | ทรอ | น.ซอ (น.543) |
| 2. | ทะเทียด | น.กลองของแขกแบบหนึ่ง มี 2 หน้า (น.555) |
| 3. | พิณพาทย์เครื่องคู่ | น.ปี่พาทย์เครื่องคู่ (น.834) |
| 4. | พิณพาทย์เครื่องห้า | น.ปี่พาทย์เครื่องห้า (น.834) |
| 5. | พิณพาทย์เครื่องใหญ่ | น.ปี่พาทย์เครื่องใหญ่ (น.834) |

5. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง พบจำนวน 79 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 6** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | จุมพล | น.จอมพล, นายทัพ, ผู้ใหญ่กว่าพล (น.330) |
| 2. | เจ้ากรม | น.หัวหน้ากรมราชการทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน (น.334) |
| 3. | เจ้าครอก | น.เจ้าโดยกำเนิดหรือที่สถาปนาขึ้น (น.335) |
| 4. | เจ้าจำนวน | น.เจ้าหน้าที่เก็บภาษีอากร (น.335) |
| 5. | บาดแดง | น.คนเดินหมาย, คำนำข่าวสาร, ผู้สื่อข่าว, นักการ, พนักงานตามคน,ตำแหน่งราชการในสำนัก (น.668) |

6. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช พบจำนวน 16 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 7** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช

| ลำดับที่ | คำศัพท์ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กระทึง | น.ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง รากมียางเมือก เชื่อว่าใช้เป็นยาดูดพิษฝี (น.43) |
| 2. | กรามพลู | น.กานพลู (น.67) |
| 3. | กรูด 1 | น.มะกรูด (น.71) |
| 4. | มะลิน | น.ต้นกระบก (น.894) |
| 5. | มักกะลีผล | น.ชื่อต้นไม้ในนิยาย ว่ามีอยู่ที่ป่าหิมพานต์ ออกผลเป็นรูปหญิงสาวงดงามห้อยเป็นระย้า ผลเมื่อครบ 7 วันก็เน่า, นารีผล ก็เรียก (น.895) |

7. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย พบจำนวน 9 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 8** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กระจอก 2 | น.เล็บ (น.22) |
| 2. | กระชัง 3 | น.น้ำปัสสาวะแห่งทารก, น้ำคร่ำ (น.27) |
| 3. | กระบอกหัว | น.กะโหลกหัว (น.46) |
| 4. | กะชัง | น.น้ำปัสสาวะแห่งทารก, น้ำคร่ำ (น.91) |
| 5. | ดอกดั้ว | น.นมผู้หญิง, ผู้หญิง (น.423) |

8. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ พบจำนวน 45 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 9** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กระชาเดิม | น.ร้านหรือเรือที่ขายเครื่องหอมต่าง ๆ มีแป้งและน้ำหอม เป็นต้น (น.28) |
| 2. | กระสินธุ | น.แม่น้ำ (น.58) |
| 3. | กะดี | น.ที่อยู่ของนักบวช (น.91) |
| 4. | เกษตร | น.แดน (น.146) |
| 5. | สนม | น.เขตพระราชฐานซึ่งเป็นที่กักผู้มีฐานันดรศักดิ์แห่งราชวงศ์หรือข้าทูลละอองธุลีพระบาทชั้นผู้ใหญ่โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของพวกสนม (น.1161) |

8. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ พบจำนวน 123 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 10** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กงเวียน | น.เครื่องมือสำหรับเขียนวงกลม ส่วนโค้งของวงกลม หรือกระยะ ทำด้วยโลหะ มี 2 ขา ปลายข้างหนึ่งแหลม ปลายอีกข้างหนึ่งมีดินสอเป็นต้น(น.2) |
| 2. | กรนนเช้า | น.กระเช้า (น.11) |
| 3. | กรรแสง 2 | น.ผ้า, ผ้าสไบ (น.17) |
| 4. | โกปินำ | น.ผ้าปิดของลับ (น.158) |
| 5. | ตระกรวย | น.ภาชนะสายด้วยตอก ตาห่างๆ คล้ายตาชะลอม ทรงกระบอกปากกลม ก้นมน (น. 470) |

9. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต พบจำนวน 45 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 11** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กระไตร | น.ชื่อเหยี่ยวชนิดหนึ่ง (น.39) |
| 2. | กระทาชาย | น.คนผู้ชาย, กระไทชาย (น.42) |
| 3. | กราว 1 | น.ตะพาบน้ำ (น.67) |
| 4. | เคา | น.โค (น.274) |
| 5. | เอือน | น.พยาธิในท้องชนิดหนึ่ง เช่น ลางคาบมีตืดมีเอือนในท้องนั้น (ไตรภูมิ) (น.1438) |

10. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสี จำนวน 4 คำ ได้แก่

**ตารางที่ 12** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับสี

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กระวิน 2 | ว.สีน้ำตาล (น.56) |
| 2. | กรัก | ว.สีแดงคล้ำอย่างสีหมากแห้ง (น.64) |
| 3. | ดาดำ | ว.ดำล้วน (น.429) |
| 4. | เศวตร | น.สีขาว (น.1,148) |

11. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร พบจำนวน 8 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 13** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | ขษีระ | น.น้ำนม (น.177) |
| 2. | ขัณฑสกร | น.น้ำตาลกรวด, เครื่องยาไทยอย่างหนึ่งคล้ายน้ำตาลกรวด, น้ำตาลชนิดหนึ่งเชื่อกันว่าเกิดที่ใบบัว(น.182) |
| 3. | เขษียร | น.เกษียร, น้ำนม (น.208) |
| 4. | ไข่ญี่ปุ่น | น.ไข่ลูกเขย (น.219) |
| 5. | ชุบชู | น.ชื่อของหวานชนิดหนึ่งคล้ายลอยแก้ว (น.385) |

12. ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ พบจำนวน 13 คำ ดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 14** ศัพท์โบราณประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ

| ลำดับที่ | คำ | ความหมาย |
|---|---|---|
| 1. | กปิตัน | น.กัปตัน, นายเรือ ; หัวหน้าหมู่ชน (น.9) |
| 2. | กรรมการ 2 | น.ผู้รับใช้ (น.16) |
| 3. | ช่างไฟ | น.ผู้มีหน้าที่ใส่ฟืนเป็นเชื้อเพลิงที่จะต้มหม้อน้ำทำให้เกิดไอน้ำสำหรับขับเคลื่อนในเครื่องจักรไอน้ำ, ช่างติดตั้ง, ควบคุม, หรือแก้ไขไฟฟ้า (น.373) |
| 4. | ต้นหน | น.คำนำทาง (น.454) |
| 5. | ทนายความ | น.ผู้พากย์หนังใหญ่ (น.540) |

## สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการใช้คำศัพท์โบราณ

การใช้คำศัพท์โบราณจากการจำแนกประเภทความหมายของคำศัพท์โบราณที่พบ เมื่อพิจารณาแล้วสามารถสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมได้ 7 ด้าน ดังนี้ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการรับราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

1. การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ

คำศัพท์โบราณมีหลายคำที่สะท้อนความเคารพนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ“กำมเลศ” หมายถึง พระนารายณ์ “โกษีย์” หมายถึง โกสีย์ พระอินทร์ “ขษีณาศรพ” หมายถึง พระขีณาสพ, พระอรหันต์ “ขุนแผน” หมายถึง พรหมธาดา, พระพรหมผู้สร้าง “เทพดา” หมายถึง เทวดา “ไวกูณฐ์” หมายถึง พระนารายณ์ที่แบ่งภาคลงมา “พระเชื้อเมือง” หมายถึง พระเสื้อเมือง, เทวดาที่รักษาบ้านเมือง “ขุนหลวง” หมายถึง คำเรียกพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น

2. ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม

ในอดีตคนในสังคมจะให้ความสำคัญกับเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัว “พ่อครัว” หมายถึง หัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงจะเป็นช้างเท้าหลังมีหน้าที่ดูแลสามี อาหารการกิน หากครอบครัวใดไม่มีเงินใช้จะมี การกู้ยืมเงินจากผู้ที่มีฐานะทางสังคมดีกว่า และในยามจำเป็นพ่อครัวจะตัดสินใจนำลูกเมียหรือคนรับใช้ไปเป็นตัวแทน “ขัดดอก” หมายถึง ส่งลูกเมียหรือข้าคนรับใช้แทนส่งดอกเบี้ย “ค้ำเงิน” หมายถึง ค้ำประกันเงินกู้ ซึ่งยังสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย และสถานะภาพของคนต่างชนชั้นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ชายจะทำงานนอกบ้านรับราชการ คนที่มีเงินถือเป็นบุคคลสำคัญ “นายเงิน” หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของเงินรับซื้อทาสหรือช่วยไถ่ทาสเอามาใช้ คนที่เกิดในฐานะทาสจะเป็นบุคคลชั้นต่ำ “ครอก” หมายถึง บุตรที่เกิดจากมารดาที่ขายตัวเป็นทาสที่ขายขาดค่า รวมทั้งทาสเชลย ทาสมรดก ทาสช่วยมาเมื่อทุกข์ยาก เรียกว่า ลูกครอก “ข้อมือขาว” หมายถึง คนที่ไม่ได้สักข้อมือขึ้นทะเบียนสังกัดเป็นไพร่หลวง ไพร่สม “เชลยศักดิ์” หมายถึง ผู้ที่อยู่นอกทำเนียบนอกทะเบียน “น้ำเงิน” หมายถึง เรียกทาสที่ขายตัวแก่นายเงิน หรือที่นายเงินไถ่

ค่าตัวมาเรียกว่า ทาสน้ำเงิน “หาเงิน” หมายถึง ไปขายตัวเป็นทาส ซึ่งคำศัพท์เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคมสมัยโบราณ

นอกจากนี้ผู้ชายยังสามารถมีภรรยาหลายคนได้ “เอกภริยา” หมายถึง เมียหลวง “กลางเมือง” หมายถึง เรียกหญิงที่บิดามารดายินยอมยกให้เป็นภรรยาชาย “กลางนอก” หมายถึง หญิงที่ชายสู่ขอมาเลี้ยงเป็นอนุภรรยา “กลางทาสี” หมายถึง เรียกหญิงที่มีทุกข์ยาก ชายช่วยไถ่มาเลี้ยงเป็นเมีย “ท่านผู้หญิง” หมายถึง คำนำหน้าชื่อสตรีที่เป็นภรรยาเอกของเจ้าพระยาและเป็นผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องยศท่านผู้หญิง “นักสนม” หมายถึง ภรรยาที่เป็นสามัญชนของพระมหากษัตริย์ซึ่งไม่ใช่เจ้าจอม เจ้าจอมมารดาหรือพระภรรยาเจ้า “นางเมือง” หมายถึง มเหสี, พระชายา “นางร้องไห้” หมายถึง ผู้หญิงดีมีฐานะเป็นเจ้าจอม เจ้าจอมมารดาในพระมหากษัตริย์ที่สวรรคตได้รับการจัดมาร้องไห้หน้าพระบรมโกศซึ่งทรงพระบรมศพเป็นการอาลัย “แม่หยั่วเมือง” หมายถึง คำเรียกพระสนมเอกในครั้งโบราณ “อัครชายา” หมายถึง ตำแหน่งมเหสีรอง เรียกว่า พระอัครชายา

การสักเพื่อบอกหน้าที่หรือฐานะทางสังคม “สักหมายหมู่” หมายถึง การบอกสังกัด, การสักเลกหรือคนที่ต้องการขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงหรือไพร่สม ให้รู้ว่าอยู่ในหมู่ใดกรมใด เพื่อใช้ในราชการและไม่ให้ไพร่อยู่อย่างไรสังกัด เช่น ไพร่หลวงทั้งปวงซึ่งมีสักหมายหมู่กรมนั้นแล้ว (สามดวง), หมายประกาศเรื่องปลอมสักหมายหมู่ (ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4), สักเข้าหมู่ ก็ว่า

3. ประเพณีพิธีกรรม

ประเพณีพิธีกรรมโบราณ ได้แก่

การเกิด มีพิธี “เบิกพรพะโอษฐ์” หมายถึงพิธีป้อนน้ำโดยใช้ช้อนทองคำตักน้ำบริสุทธิ์ป้อนพระราชโอรส หรือพระราชธิดาเป็นครั้งแรกในพิธีสมโภช 3 วัน พิธีสมโภชขึ้นพระอู่ “ช้างลูกหลวง” หมายถึง การขับกล่อมพระราชโอรสพระราชธิดาในพระราชพิธีสมโภชขึ้นพระอู่

การสมรส “ชัดน้ำ” หมายถึง สาดน้ำในพิธีแต่งงานบ่าวสาว “หลบฝาก” หมายถึง ประเพณีที่ชายเข้าไปอาศัยรับใช้การงานให้กับหญิง

การตาย “สังสการ” หมายถึง พิธีกรรมเกี่ยวกับการปลงศพ

นอกจากนี้ยังมี “หล่อน้ำ” หมายถึง เอาน้ำไปขังไว้ในภาชนะเพื่อใช้ในพระราชพิธีมูรธาภิเษก เป็นต้น “อินทราภิเษก” หมายถึง การที่พระเจ้าแผ่นดินทำพิธีราชาภิเษกอีกครั้งหนึ่งเมื่อปราบพระเจ้าแผ่นดินอื่นให้อยู่ในอำนาจได้มากเพื่อยกพระองค์ขึ้นเป็นใหญ่เหนือพระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย มีพิธีโล้ชิงช้ามีศัพท์โบราณคำว่า “ชมรม” หมายถึง โรงที่พักพระยายืนชิงช้าในพิธีโล้ชิงช้า “ชัดทราย” หมายถึง สาดทรายที่คั่วจนร้อนเทลงมาจากกำแพงให้ถูกข้าศึก, สาดทรายที่ปลุกเสกแล้วไปรอบ ๆ บริเวณเพื่อให้เป็นสิริมงคล พิธีประเพณีเหล่านี้ล้วนเป็นพิธีโบราณที่หาดูได้ยา

4. สุขอนามัย

คนไทยในสมัยโบราณให้ความสำคัญกับสุขภาพอานามัย รักสะอาด คนไทยไม่มียาสีฟันสำหรับทำความสะอาดฟัน “ชี่” หมายถึง ยาย้อมฟัน ทำจากกะลามะพร้าวเผาไฟแล้วบดให้ละเอียด ใช้สีเพื่อให้ฟันดำเป็นมัน ซึ่งค่านิยมของคนโบราณเชื่อว่าฟันดำเป็นมันถือว่าฟันสวยแข็งแรง นอกจากนี้สุขอนามัยเรื่องการขับถ่ายปรากฏคำว่า “หีบชัก” หมายถึง หีบไม้รูปทรงสี่เหลี่ยม ภายในมีที่ตั้งโถอุจจาระด้านหลังเปิดได้เพื่อชักโถออกทำความสะอาด ตอนบนเป็นที่นั่ง มีร่องเจาะตรงกับปากโถตอนล่าง เหตุที่ต้องมีหับชักเนื่องจากคนสมัยโบราณจะสร้างห้องน้ำห่างจากตัวบ้าน ยามกลางคืนจะไม่ออกจากบ้านจึงมี “หีบชัก” ไว้ขับถ่ายบนบ้าน เมื่อตายก็จะนำศพใส่ในโลง “เข้าไม้” หมายถึง เอาศพใส่หีบหรือโลง

การเจ็บป่วยและการรักษาโรคด้วยสมุนไพร “ออกไข้หัว” หมายถึง อาการที่ไข้หัวผุดขึ้นมา, เป็นไข้หัว “บาดทะจิต” หมายถึง ชื่อโรคลมชนิดหนึ่งมักกำเริบขึ้นเป็นครั้งคราว มีอาการหงุดหงิดจิตฟุ้งซ่าน “หลามยา” หมายถึงเอาสมุนไพรมีใบไม้สด เป็นต้นใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเผาไฟให้สุก “ไข้กำเดา” หมายถึง ไข้ชนิดหนึ่งที่เกิดจากหวัด “ไข้สันนิบาต” หมายถึง ไข้ที่มีอาการสั่นเทิ้มชักกระตุกและเพ้อ “ไข้หัว” หมายถึง ไข้ทรพิษ, ฝีดาษ “ดอกบุก” หมายถึง ชื่อโรคมะเร็งชนิดหนึ่ง “ออกฝี, ออกฝีดาษ” หมายถึง ออกไข้หัว

5. การศึกษาและการรับราชการไทย

ผู้ที่ได้รับการศึกษาสมัยโบราณจะเป็นชายโดยส่วนใหญ่ ศึกษาเล่าเรียนจากพระ “ลายสือ” หมายถึง ตัวหนังสือ เมื่อมีความรู้แล้วจะรับราชการ ชายที่ได้รับราชการถือว่าประสบความสำเร็จเป็นผู้นำครอบครัวได้ ปัจจุบันระบบราชการไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยโบราณ ดังปรากฏคำว่า “จตุสมดภ์” หมายถึง การจัดระเบียบราชการฝ่ายพลเรือนส่วนกลางประกอบด้วยกรมใหญ่ 4 กรม คือ กรมเมือง กรมวัง กรมคลัง กรมนา มีจตุสดมภ์

เสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ละกรม นอกจากนี้ยศตำแหน่งในสมัยโบราณก็แตกต่างกับปัจจุบัน เช่นคำว่า “ข้าพระ” หมายถึง คนที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานแด่สงฆ์ เพื่อรักษาวัดและปฏิบัติพระสงฆ์, ผู้ที่มูลนายยกให้เพื่อรักษาวัดและปฏิบัติสงฆ์ “ข้าหลวง” หมายถึง คนที่ถวายตัวเป็นข้าของพระมหากษัตริย์หรือเจ้านาย “ขุนนาง” หมายถึง ลูกขุน,ข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือน แบ่งเป็นข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่มีศักดินาตั้งแต่ 400 ขึ้นไป “ขุนศาล” หมายถึงข้าราชการฝ่ายยุติธรรมตำแหน่งปลัดนั่งศาลหรือราชปลัดนั่งศาลต่างๆในราชธานี “ขุนโรง” หมายถึง ข้าราชการฝ่ายยุติธรรมผู้เป็นหัวหน้าในศาลหัวเมืองต่างๆ “ขุนหมื่น” หมายถึง ข้าราชการผู้น้อยชั้นประทวนซึ่งเสนาบดีแต่งตั้งให้เป็นขุนบ้างเป็นหมื่นบ้าง มีศักดินาต่ำกว่า 400 “ขุนบาล” หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตผูกอาการที่เป็นรายได้จากการพนันประเภทหวยเพื่อส่งรายได้ให้แก่รัฐ “ขุนพัฒน์” หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตผูกขาดอากรการพนัน เพื่อส่งรายได้ให้แก่รัฐ “ขุนนาง” ลูกขุน, ข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนแบ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่มีศักดินาตั้งแต่ 400 ขึ้นไป “ขุนการ, ขุนกาล” หมายถึง เจ้าหน้าที่จดคำฟ้อง “เจ้าคุณ” หมายถึง บรรดาศักดิ์ฝ่ายในที่ทรงแต่งตั้ง “พ่อเรือน” หมายถึง พลเรือน “พลตระเวน” พลตำรวจนครบาลผู้ตรวจตราเหตุการณ์ “มหาดเล็กรายงาน” หมายถึง มหาดเล็กซึ่งมีหน้าที่รายงานการสร้างวัดหรือคนเจ็บป่วย เป็นต้น “มหาอุปราช” หมายถึง ตำแหน่งรัชทายาทที่สืบราชสมบัติของพระมหากษัตริย์ “ยกกระบัตร” หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี, ตำแหน่งเจ้าพนักงานเกี่ยวกับอรรถคดี ตรงกับพนักงานอัยการ “ราชบุรุษ” หมายถึง ตำแหน่งราชการชั้นต้นต่ำกว่าสัญญาบัตร “รัฐมนตรี” หมายถึง ที่ปรึกษาราชการบ้านเมืองในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ “สมุหนายก” หมายถึง ตำแหน่งราชการชั้นอัครมหาเสนาบดีฝ่ายพลเรือน ดูแลรับผิดชอบและเป็นประธานที่ประชุมเสนาบดีฝ่ายพลเรือน รวมทั้งการปกครองและการยุติธรรมในหัวเมืองฝ่ายเหนือ “สมุหพระกลาโหม” หมายถึง ตำแหน่งข้าราชการชั้นอัครมหาเสนาบดีฝ่ายทหารดูแลรับผิดชอบและเป็นประธานที่ประชุมเสนาบดีฝ่ายทหาร รวมทั้งการปกครองและการยุติธรรมในหัวเมืองปักษ์ใต้ “เสนา” หมายถึง ข้าราชการฝ่ายทหาร “เสนาบดี” หมายถึง แม่ทัพ “อมาตย์” หมายถึง ลูกขุน, ขุนนาง, ข้าราชการฝ่ายพลเรือน “อุปฮาด” หมายถึง ตำแหน่งรองจากเจ้าเมืองในภาคอีสานสมัยต้นรัตนโกสินทร์ เช่น พระยาก่ำได้ตั้งให้ท้าวแก้ว ผู้น้องชายเป็นอุปฮาดอยู่บ้านหนึ่งต่างหาก, ตำแหน่งเจ้าชั้นสูงรองจากตำแหน่งเจ้านคร ในภาคเหนือ เรียกว่า พระยาอุปราช หรือเจ้าอุปราช แต่ชาวไทยในภาคเหนือออกเสียงเป็นอุปฮาด

6. การดำเนินวิถีชีวิต

ด้านอาหารการกิน ที่นำมาจากวัตถุดิบในท้องถิ่นการหาปลา “ซู่กั้นรั้วไซมาน” หมายถึง เครื่องมือชนิดหนึ่งใช้จับปลา ลักษณะเป็นถุงตาข่ายยาว “ตระกรวย” หมายถึง ภาชนะสานด้วยตอก ตาห่างๆคล้ายตาชะลอมปากระบอกกลม ก้นมน นอกจากนี้ยังได้รับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ เช่น แป้งญวน หมายถึงแป้งข้าวจ้าว ไข่ญี่ปุ่น หมายถึง ไข่ลูกเขย ซึ่งได้รับวัฒนธรรมจากชาวญวน และชาวญี่ปุ่น การประกอบอาหารอย่างหนึ่งที่เป็นศัพท์โบราณ ได้แก่คำว่า หลาม “หลามยา” หมายถึง เอาสมุนไพรมีใบไม้สดเป็นต้นใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเผาให้สุก ปัจจุบันเหลือคำว่า ข้าวหลาม หมายถึง เอาข้าวเหนียวและกะทิใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วเผาไฟให้สุก

ด้านการเดินทางคมนาคม ปรากฏใช้ทางน้ำ โดยจะปรากฏคำว่า “ตลาดท้องน้ำ” หมายถึง ตลาดน้ำ “ถอยเรือ” หมายถึง นำเรือหลวงมาเทียบท่าเพื่อรับเจ้านาย “เรือไฟ” หมายถึง เรือโดยสารที่ใช้ฟืนเป็นต้น เป็นเชื้อเพลิงในการขับเคลื่อน มีขนาดเล็กกว่าเรือกลไฟ นิยมใช้แล่นในแม่น้ำลำคลอง “เรือเมล์” หมายถึง เรือรับส่งผู้โดยสารประจำทาง สะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของคนในสมัยโบราณใช้แม่น้ำในการเดินทางเป็นสำคัญ

ด้านการลงโทษคนในสังคม ในอดีตมีการลงโทษคนในสังคมแบบเฆี่ยนตี เช่นคำว่า “คว่ำหลัง” หมายถึง จับคว่ำเพื่อเฆี่ยนตี “ถอดเล็บ” หมายถึง ดึงเล็บมีออก เป็นวิธีการลงโทษในสมัยโบราณแบบหนึ่งซึ่งในปัจจุบันไม่ลงโทษด้วยการทำร้ายร่างกาย “สำเร็จโทษ” หมายถึง ลงโทษเจ้านายให้ลิ้นชีวิต “ปรับไหม” หมายถึง ให้ผู้กระทำผิดหรือกระทำละเมิดชำระเงินค่าสินไหมทดแทนหรือค่าปรับ “ริบราชบาตร” “ริบราชบาทว์” หมายถึง การยึดทรัพย์สมบัติข้าทาสบริวารทั้งหมดในครอบครองของผู้ต้องโทษ ถูกริบให้ตกเป็นของหลวง “ว่าความ” หมายถึง ชำระความ “ไหม” หมายถึง การลงโทษปรับหรือจ่ายค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย

ด้านการจีบสาว จะจีบกันโดยเขียนจดหมาย “เล่นเพลงยาว” หมายถึง การลอบมีจดหมายรักต่อคนรัก

ค่านิยมทรงผม “ผมทรงมหาดไทย” หมายถึง ทรงผมผู้ชายที่โกนรอบศีรษะแต่ไว้ยาวตรงกลางกระหม่อมแล้วหวีต่างเรือนผมตามแต่ละเห็นงาม, ผมหลักแจว ก็ว่า “ชิงเกิล” หมายถึง ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไล่ระดับกันลงมาถึงต้นคอ เรียกว่า ผมชิงเกิล

ค่านิยมมีลูกหลายคน “อ้าย” เรียกลูกชายคนที่ 1 ว่า ลูกอ้าย คู่กับลูกหญิงคนที่ 1 ว่า ลูกเอื้อย “เอื้อย” หมายถึง หนึ่ง, เรียกลูกสาวคนที่ 1 ว่า ลูกเอื้อย “ไส” หมายถึง

เรียกลูกชายคนที่ 4 “งัว, งั่ว” หมายถึง ลูกชายคนที่ 5 “ลก” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 6 ว่า ลก, คู่กับลูกหญิงคนที่ 6 ว่า อก “เอก” หมายถึง เรียกลูกหญิงคนที่ 7 ว่า ลูกเอา, คู่กับลูกชายคนที่ 7 ว่า ลูกเจ็ด “เจา” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 9 ว่าลูกเจา, คู่กับ ลูกหญิงคนที่ 9 ว่า ลูกเอา “เอา” หมายถึง เรียกลูกหญิงคนที่ 9 ว่า ลูกเอา, คู่กับลูกชายคนที่ 9 ว่า ลูกเจา “นิง, นึง” หมายถึง เรียกลูกชายคนที่ 11

ค่านิยมทองและเงิน การให้รางวัลนิยมทองคำและเงิน “สุริยภิม” หมายถึง เรียกทองที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่โหรผู้ทำนายสุริยุปราคาได้ถูกต้อง ว่า ทองสุริยภิม เช่น เมื่อสุริยุปราคาได้ทองสุริยภิมคนแลบาทด้วยกัน “จันทรภิม” หมายถึง เรียกเงินที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่โหรผู้ทำนายจันทรุปราคาได้ถูกต้อง

7. อัตราเงินไทย

“เงินพดด้วง” หมายถึง เงินที่ทำเป็นก้อนลักษณะคล้ายตัวด้วงงอมีตราจักรและตราประจำรัชกาล มีขนาด น้ำหนักและราคาต่างกัน ใช้เป็นเงินตราในการแลกเปลี่ยน “เงินแป” หมายถึง เงินเหรียญมีลักษณะแบบกลมที่ออกมาใช้เป็นเงินตราในสมัยรัชกาลที่ 4 ทำด้วยเงินมีราคาเป็นตำลึง บาท สลึง เฟื้อง ไพ “เงินน้ำห้าน้ำหก” หมายถึง เงินเนื้อไม่บริสุทธิ์ ถ้าเป็นเงินบริสุทธิ์ราคาบาทละ 6 บาท แต่ถ้ามีทองแดงหรือโลหะอื่นปนอยู่ราคาลดลงเหลือบาทละ 5 บาท “เงินตาย” หมายถึง เงินที่ทางราชการประกาศยกเลิก, เงินพดด้วง ซึ่งทางราชการประกาศยกเลิกภายหลังที่มีการใช้เงินเหรียญและธนบัตร “เงินแดง” หมายถึง เงินปลอม คำศัพท์เหล่านี้เลิกใช้เนื่องจากประเทศไทยเป็นมาใช้เงินเหรียญและธนบัตรแล้ว

## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบคำศัพท์โบราณจำนวน 1,183 คำ สามารถจำแนกประเภทความหมายได้ 13 ประเภท ได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับกิริยา/อาการ พบเป็นศัพท์โบราณมากที่สุด ร้อยละ 42.94 รองลงมาได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป ร้อยละ 25.18 รองลงมาได้แก่ ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียกสิ่งของ ร้อยละ 10.40 ประเภทความหมายเกี่ยวกับตำแหน่ง ร้อยละ 6.64 ประเภทความหมายเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และประเภทความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ร้อยละ 3.80 ประเภทความหมายเกี่ยวกับคำเรียก

พระมหากษัตริย์/เทพ ร้อยละ 2.60 ประเภทความหมายเกี่ยวกับพืช ร้อยละ 1.35 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาชีพ ร้อยละ 1.09 ประเภทความหมายเกี่ยวกับร่างกาย ร้อยละ 0.77 ประเภทความหมายเกี่ยวกับอาหาร ร้อยละ 0.68 ประเภทความหมายเกี่ยวกับดนตรี ร้อยละ 0.42 และประเภทความหมายเกี่ยวกับสี น้อยที่สุดร้อยละ 0.33 ส่วนการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมแบ่งได้ 7 ด้าน ได้แก่ การนับถือพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ประเพณีพิธีกรรม สุขอนามัย การศึกษา และการรับราชการไทย การดำเนินวิถีชีวิต และอัตราเงินไทย

สามารถอภิปรายผลได้ว่าศัพท์โบราณ ราชบัณฑิตยสถานเรียกว่าเป็น “ศัพท์โบราณ” (โบ) ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงคำไม่ใช้แล้วในปัจจุบัน เนื่องจากบางคำปรากฏใช้ในปัจจุบัน บางคำปรากฏใช้ในงานประพันธ์ต่างๆบางคำไม่ปรากฏใช้แล้วในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าศัพท์โบราณไม่ได้หมายถึงศัพท์ที่ไม่ใช้แล้ว แต่หมายถึง คำโบราณที่มีมาแต่ดั้งเดิมในอดีต เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจากการศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรม ได้แก่ Sengyee (2014) ได้วิจัยคำศัพท์ในพจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน วิเคราะห์สังคมวัฒนธรรมที่สะท้อนจากการศึกษาคำศัพท์พบว่าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่จัดเก็บคำศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ Jaikhlam (2006) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์และความหมายของภาษาบาลีสันสกฤต ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 และ พ.ศ.2542 ทั้งนี้ได้พบการเปลี่ยนแปลงของรูปคำและการใช้คำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในเรื่องของรูปคำที่ปรากฏเป็นศัพท์โบราณบางรูปคำเขียนแบบโบราณ เช่น ศัพท์โบราณเขียนว่า “คะใน” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ข้างใน “เข้าหมิ้น” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ขมิ้น “กำนัด” ปัจจุบันเขียน กำหนัด “อีหรอบ” ศัพท์ปัจจุบันเขียน ยุโรป เป็นต้น

นอกจากนี้ Jiaphong, Phongsree, & Phungsak (2018) ได้ศึกษาวัฒนธรรมภาษาจากคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมคำใหม่ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้จำแนกประเภทคำใหม่ที่สะท้อนสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ศัพท์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกัน กล่าวคือ พจนานุกรมคำศัพท์ใหม่ปรากฏคำศัพท์ใหม่เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการกระทำมากที่สุด ในทำนองเดียวกันคำศัพท์โบราณผลการวิจัยปรากฏศัพท์โบราณเกี่ยวกับกิริยาอาการมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าคำศัพท์เกี่ยวกับกิริยาอาการของมนุษย์ในอดีตและปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

## References

Sengyee, P. (2014). **A study of the new word in royal institute dictionary of new words.** (Master's thesis). Silapakorn University, Nakhonpathom. (In Thai)

Jaikhlam, S. (2006). **Pali -Sanskrit words and meanings in the Dictionary of the Royal Institute of Thailand 1982 and 1999**. (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok. (In Thai)

Jiaphong, S., Phongsree, P., & Phungsak, R. (2018). **A Study foreign loanwords in new word dictionary of The Royal Institute.** National Academic Conference, Naresuan University. 2018. P.717-727. (In Thai)

Royal Institute. (2013). **Dictionary of the Royal Institute of Thailand 2011**. Bangkok : Royal Academy. (In Thai)

Nida, A. (1975). **A Componential Analysis of Meaning**. Mouton : The Hague.